

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

Kodeks cywilny z 23 IV 1964 r. (Dz. U. Nr 16, poz. 93; zm. Dz. U. z 1971 r. Nr 27, poz. 252).

Art. 123 § 1 pkt 2. Uznanie roszczenia przewidziane w art. 123 § 1 pkt 2 k.c. jest zindywidualizowane i odnosi się do roszczenia o określonym charakterze i w określonej wysokości. Zakres więc uznania zależy od jego treści. W szczególności jeżeli uznanie jest czynnością prawną (tzw. uznanie właściwe), to treść tej czynności prawnej decyduje, czy roszczenie zostało uznane tak co do zasady jak co do wysokości, a gdy chodzi o odpowiedzialność za uszkodzenie ciała i rozstrój zdrowia, obejmującą różne roszczenia, to z treści tej czynności prawnej wynika, które z tych roszczeń uznano i w jakiej wysokości (I CR 142/72 z 23 VI 1972 r.).

Art. 361 § 2 i 363 § 1. W wypadku uszkodzenia rzeczy w stopniu umożliwiającym przywrócenie jej do stanu poprzedniego, osoba odpowiedzialna za szkodę obowiązana jest zwrócić poszkodowanemu wszelkie celowe i ekonomicznie uzasadnione wydatki, poniesione dla przywrócenia stanu poprzedniego rzeczy uszkodzonej, do których to wydatków należy zaliczyć także koszt nowych części i innych materiałów, jeżeli ich użycie było niezbędne do naprawienia uszkodzonej rzeczy (II CR 425/72 z 20 X 1972 r.).

Art. 412. „W sytuacji, w której osoba uprawiająca nierząd dla celów tego nierządu wchodzi w stały stosunek podnajmu umeblowanego pokoju, przewidziany w art. 412 k.c. przepadek na rzecz Skarbu Państwa obejmuje całość świadczeń dokonanych w związku z zawartą umową podnajmu, niezależnie od tego, czy stale w tym pokoju zamieszkuje” (Uchwała III CZP 60/72 z 16 II 1973 r.).

Art. 412. „1. Pochodzące z kradzieży i sprzedane paserowi rzeczy ani ich wartość nie podlegają przypadkowi na podstawie art. 412 k.c.

2. W wypadku kolejnego zbywania przez paserów rzeczy pochodzących z kradzieży przypadkowi z art. 412 k.c. podlega świadczenie z każdej transakcji otrzymane przez pasera za zbywane rzeczy” (Uchwała III CZP 41/72 z 2 III 1973 r.).

Art. 412. „W sprawie o zasądzenie na mocy art. 412 k.c. świadczeń przyjętych przez pozwaną w zamian za popełnienie przez nią w okresie od 1964 r. do września 1967 r. przestępstwa ciągłego — art. 412 k.c. stosuje się tylko do tych świadczeń, które pozwana przyjęła w okresie obowiązywania art. 412 k.c, tj. od dnia 1 I 1965 r.” (Uchwała III CZP 59/71 z 5 III 1973 r.).

Art. 412. „Prawomocne skazanie na podstawie art. 9 pkt 1 dekretu z dnia 20 października 1952 r. o gospodarowaniu artykułami obrotu towarowego i zaopatrzenia (Dz. U. Nr 44, poz. 301 wraz z późniejszymi zmianami) za przestępstwo, polegające na wyrębie z własnego lasu bez wymaganego zezwolenia drzewa i wprowadzenie go do obrotu nie uzasadnia przewidzianego w przepisie art. 412 k.c. przepadku na rzecz Skarbu Państwa świadczeń spełnionych w wykonaniu umowy sprzedaży tego drzewa,

chyba że umowa sprzedaży ma cel spekulacyjny" (Uchwała składu 7 sędziów SN III CZP 52/71 z 20 III 1973 r.).

Art. 418. Odezwa o udzielenie przez sąd wezwany pomocy prawnej (art. 235 k.p.c.) nie jest orzeczeniem ani zarządzeniem w rozumieniu przepisów o odpowiedzialności Państwa za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszy państwowych (II CR 119/72 z 5 VII 1972 r.).

Art. 541. W wypadku dokonywania przez nabywcę wpłat za zamówione artykuły przed określeniem ich oceny przez właściwy organ państwowy o powstaniu roszczenia sprzedawcy o dopłatę różnicy ceny, jak również roszczenia kupującego o zwrot tej różnicy (art. 541 k.c.) decyduje wydanie przez wskazany organ decyzji w przedmiocie ustalenia ceny (I CR 175/72 z 7 VII 1972 r.).

Art. 695 w zw. z art. 1 przep. wprowadz. k.c. „Do umowy dzierżawy, zawartej przed wejściem w życie kodeksu cywilnego na czas dłuższy niż lat 10, termin dziesięcioletni przewidziany w art. 695 k.c. liczy się od dnia 1 stycznia 1965 roku" (Uchwała III CZP 2/73 z 19 II 1973 r.).

Art. 922 § 2. Jeżeli najemca lokalu w spółdzielni budowlano-mieszkaniowej korzystał z prawa pierwszeństwa do przyjęcia na członka tej spółdzielni i nabył prawo do uzyskania spółdzielczego prawa do lokalu na ulgowych warunkach przewidzianych w art. 9 ust. 3 ustawy wyłączeniowej z dnia 25 lipca 1962 r. (jedn. tekst Dz. U. z 1962 r. Nr 47, poz. 228), to w razie śmierci tego najemcy, prawo pierwszeństwa wraz z uprawnieniami ze stosunku najmu przechodzi na te osoby bliskie najemcy, które do chwili śmierci stale z nim mieszkały. Nie przechodzi natomiast na spadkobierców najemcy z mocy spadkobrania. Prawo to, aczkolwiek natury majątkowej nie należy do spadku po najemcy (art. 922 § 2 k.c.). — (I CR 547/71 z 8 IX 1972 r.).

Art. 934 w zw. z art. 1059. „Poza sytuacją szczególną przewidzianą w art. 1062 § 3 k.c. (zdanie 1-sze) dzieci rodzeństwa spadkodawcy dziedziczą gospodarstwo rolne w ramach art. 934 k.c., jeżeli odpowiadają warunkom przewidzianym w art. 1059 k.c." (Uchwała III CZP 93/72 z 5 II 1973 r.).

Prawo autorskie z 10 VII 1952 r. (Dz. U. Nr 34, poz. 234).

Art. 1 w zw. z art. 52 i 31. Opracowanie pod względem kolorystycznym albumu, składającego się z wielu litografii, jako pewnej całości, charakteryzującej się określoną koncepcją plastyczną stanowi twórczość artystyczną, która w myśl art. 1 prawa autorskiego jest przedmiotem ochrony tego prawa. Naruszenie przysługującego twórcy autorskiego prawa do takiego opracowania następuje wówczas, gdy zaistniałyby przesłanki przewidziane w art. 52 tego prawa, w szczególności również i wtedy, gdy w opracowaniu kolorystycznym stanowiącym pewną całość wprowadzone zostały zmiany lub dodatki, które bądź to zniekształcają formę albo pomniejszają wartość całego opracowania (art. 52 pkt 6 i art. 31 prawa autorskiego). Nie zachodziłoby natomiast naruszenie praw twórcy, gdyby album wydany przez wydawcę stanowił całkowicie nowe opracowanie, zawierające odmienną koncepcję plastyczną, względnie gdyby w albumie składającym się z wielu plansz przeważająca ich większość była na tyle odmienna, że zmieniałaby charakter i założenia całej poprzedniej koncepcji (II CR 261/72 z 25 VIII 1972 r.).

Ustawa z 31 I 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. Nr 11, poz. 62 ze zmian.).

Art. 10 ust. 1. W myśl art. 10 ust. 1 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. Nr 11, poz. 62 ze zm.), który ustala kolejność osób uprawnionych do pochowania zwłok, prawo pochowania zwłok danej osoby przysługuje osobie wymienionej w dalszej kolejności (np. krewnym w linii bocznej) dopiero wtedy, gdy brak jest osoby wymienionej w bliższej kolejności, albo gdy osoba ta prawa tego nie chce lub nie może wykonać (II CR 353/72 z 25 IX 1972 r.).

Prawo lokalowe z 30 I 1959 r. (jednol. tekst Dz. U. z 1962 r. Nr 47, poz. 227).

Art. 16 ust. 1 pkt 2 i 3. Przyczyny rozwiązania umowy najmu na podstawie art. 16 ust. 1 prawa lokalowego są z istoty rzeczy tylko przyczynami jednostronnymi, mającymi z punktu widzenia eksmisji zachodzić po stronie najemcy.

Okoliczność, iż wynajmujący nie zachowuje się poprawnie w stosunku do najemcy nie wyłącza zastosowania art. 16 ust. 1 pkt 2 i 3 prawa lokalowego, jeżeli zachowanie się najemcy rażąco narusza obowiązujący porządek domowy lub wywołuje uzasadnione zgrozzenie (III CRN 147/72 z 1 VIII 1972 r.).

Ustawa z 17 II 1961 r. o spółdzielniach i ich związkach (Dz. U. Nr 12, poz. 61).

Art. 38 § 2. Według art. 38 § 2 ustawy o spółdzielniach i ich związkach, podstawę zaskarżenia uchwały walnego zgromadzenia może stanowić również naruszenie przez uchwałę dóbr osobistych członków, których ochronę normują przepisy art. 23 i 24 k.c. (I CR 746/71 z 23 III 1972 r.).

Rozporządzenie Rady Ministrów z 24 IV 1968 r. w sprawie obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych (Dz. U. Nr 15, poz. 89 z późn. zmian.).

§ 4. „Jednorazowe odszkodowanie przyznane rodzinie zmarłego oficera zawodowego na podstawie art. 33a ust. 2 ustawy z dnia 13 grudnia 1957 r. o służbie wojskowej oficerów Sił Zbrojnych (Dz. U. z 1958 r. Nr 2, poz. 5 z późn. zm.) nie jest świadczeniem pieniężnym przewidzianym w przepisach szczególnych, o których mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 24 IV 1968 r. w sprawie obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych (Dz. U. Nr 15, poz. 89 z późn. zm.)”. (Uchwała III CZP 99/72 z 19 II 1973 r.).

Ustawa z 26 X 1971 r. zmieniająca kodeks cywilny (Dz. U. Nr 27, poz. 252).

Art. 2 § 4. „Spłaty ustalone w związku z działem spadku, który nastąpił przed wejściem w życie ustawy z dnia 26 X 1971 r. zmieniającej kodeks cywilny (Dz. U. Nr 27, poz. 252) nie mogą być obniżone w trybie art. 2 § 4 powołanej ustawy” (Uchwała III CZP 97/72 z 29 I 1973 r.).

Kodeks karny wykonawczy z 19 IV 1969 r. (Dz. U. Nr 13, poz. 98).

Art. 137 § 1. „Wytoczenie powództwa na podstawie art. 137 § 1 k.k.w. nie jest zależne od uprzedniego wystąpienia do administracyjnego organu egzekucyjnego z żądaniem wyłączenia przedmiotu zajęcia spod zabezpieczenia względnie egzekucji”. (Uchwała składu 7 sędziów SN III CZP 12/72 z 8 II 1973 r.).

Art. 139 § 1. O zastosowaniu art. 139 § 1 k.k.w. decyduje jedynie rodzaj egzekwowanej czy zabezpieczonej należności. Jeżeli taką należnością jest kara majątkowa, to w każdym wypadku powództwo o zwolnienie przedmiotu od egzekucji może być wytoczone wyłącznie w trybie przewidzianym w art. 139 § 1 k.k.w. Na

podstawie art. 201 k.k.w., z wyjątkiem przewidzianym w art. 202 § 2 k.k.w., przepis art. 139 dotyczący wprost egzekucji lub zabezpieczenia kar majątkowych, dotyczy również zabezpieczenia i egzekucji roszczeń o naprawienie wyrządzonej czynem przestępnym szkody w mieniu społecznym (I CR 281/72 z 31 VIII 1972 r.).

Kodeks postępowania cywilnego z 17 XI 1964 r. (Dz. U. Nr 43, poz. 296; sprost.: Dz. U. z 1965 r. Nr 15, poz. 113).

Art. 2 § 1. Niedopuszczalnym jest dochodzenie na drodze sądowej zmiany świadectwa szkolnego, w szczególności zmiany wystawionej na tym świadectwie oceny ze sprawowania. Jeżeli natomiast obniżenie uczniowi oceny ze sprawowania umotywowane zostało przez organy szkolne bezpodstawnym zarzutem udziału ucznia w kradzieży z jednoczesnym podaniem takiej, motywacji do wiadomości otoczeniu szkolnemu i rodzinnemu ucznia — to wtedy przysługuje uczniowi ochrona naruszonego dobra osobistego (art. 24 k.c). — (II CR 370/72 z 6 XII 1972 r.).

Art. 11. „Osoba skazana prawomocnym wyrokiem karnym z art. 203 § 1 k.k. za przywłaszczenie cudzego mienia może udawadniać w procesie cywilnym, że mienie to stanowi jej współwłasność (Uchwała III CZP 98/72 z 29 I 1973 r.).

Art. 11. „Ustalenia prawomocnego wyroku, w którym sąd karny uznał nieletniego w wieku pomiędzy trzynastym a siedemnastym rokiem życia za działającego z rozeznaniem i winnego przypisanego mu czynu, wiąże sąd cywilny co do popełnienia przestępstwa także wówczas, gdy sąd karny zastosował wobec nieletniego środek wychowawczy”. (Uchwała III CZP 6/73 z 17 III 1973 r.).

Art. 69 i 70 w zw. z art. 174 § 1 pkt 1. Skoro organem uprawnionym do działania w imieniu spółdzielni jest jej zarząd (art. 44 § (1) ustawy z dnia 17 II 1961 r. o spółdzielniach i ich związkach w zw. z art. 67 § 1 k.p.c), to w wypadku braku zarządu uprawnionego do reprezentowania Spółdzielni, gdy brak ten powstał w toku procesu, sąd bądź wyznacza na wniosek strony powodowej kuratora (art. 69 k.p.c), bądź wyznacza termin do uzupełnienia braku zdolności procesowej (art. 70 k.p.c). Nieusunięcie w zakreślonym terminie powyższego braku lub niemożność jego uzupełnienia uzasadnia zawieszenia postępowania na podstawie art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. wobec utraty przez pozwaną zdolności procesowej (I CZ 55/72 z 3 X 1972 r.).

Art. 194 § 3 i 4. Wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanych — w procesie wytoczonym przez osobę fizyczną przeciwko jednostce gospodarki uspołecznionej — dalszych pozwanych w osobach jednostek gospodarki uspołecznionej nie mieści się w zasadzie w art. 194 § 4 k.p.c. W tym zakresie może to nastąpić tylko na wniosek powoda (art. 194 § 3 k.p.c.) (II CR 355/72 z 27 IX 1972 r.).

Art. 417 § 1. Prawomocne postanowienie sądu co do przybicia na rzecz licytanta, który zaofiarował za licytowaną nieruchomość najwyższą cenę, jest orzeczeniem kończącym zasadniczą część postępowania egzekucyjnego z nieruchomości i dlatego od takiego postanowienia dopuszczalna jest rewizja nadzwyczajna, tym bardziej, że z momentem uprawomocnienia się postanowienia o przybicciu, prekluduje się możliwość zaskarżenia wcześniejszych uchybień postępowania egzekucyjnego (III CRN 344/72 z 4 I 1973 r.).

Art. 421 § 2. W razie rozpoznawania — na skutek rewizji nadzwyczajnej — sprawy o dział spadku ani interes uczestników postępowania, ani interes PRL nie uzasadnia uchylenia w całości postanowienia, w którym dokonano działu spadku obejmującego gospodarstwo rolne, jeżeli posiadanie przyznanych uczestnikom

sched jest od dawna ustabilizowane, a dalsza stabilizacja istniejących stanów władania wymaga tylko prawidłowego uregulowania sprawy korzystania z budynków i studni (III CRN 128/72 z 30 X 1972 r.).

Ustawa z 13 VI 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 24, poz. 110).

Art. 11 ust. 1. W sprawie z powództwa prokuratora — sąd z powołaniem się na przepis art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 13 VI 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 24, poz. 110) — nie może obciążyć przeciwnika procesowego obowiązkiem uiszczenia kosztów sądowych, których nie miał obowiązku uiścić prokurator (II CZ 184/72 z 13 XII 1972 r.).

Opracował:
Henryk Dąbrowski

ORZECZNICTWO IZBY KARNEJ I IZBY WOJSKOWEJ SĄDU NAJWYŻSZEGO

Kodeks karny

Art. 36 § 3. Przepis art. 36 § 3 k.k. ma na uwadze działania, które zmierzają do osiągnięcia nienależnych, niegodziwych korzyści majątkowych, nie zaś takich korzyści majątkowych, które przysługują sprawcy jako słuszny ekwiwalent poniesionych przezeń kosztów lub nakładu pracy (17 V 1972 r. — III KR 67/72).

Art. 50 § 2. Sąd przy wymiarze kary, zgodnie z art. 50 § 2 k.k., zawsze musi mieć na względzie osobowość oskarżonego, w szczególności jego życie przed popełnieniem przestępstwa. Jeśli dotychczasowe życie było nienagane, to musi to być poczytane za okoliczność łagodzącą, która w różnym stopniu — w zależności od czasu trwania nienaganego życia, od wagi popełnionego przestępstwa i jego rodzaju oraz od innych okoliczności, o których przykładowo jest mowa we wspomnianym przepisie — powinna mieć wpływ na wymiar kary i ewentualnie również na warunkowe zawieszenie jej wykonania.

O sylwetce oskarżonego wnosimy nie tylko z dotychczasowego jego życia, ale również z rodzaju przestępstwa i sposobu jego popełnienia oraz z zachowania się po jego dokonaniu (30 I 1973 r. — V KRN 539/72).

Art. 51. Dyrektywa z art. 51 k.k. polega na tym, że przy wymiarze kary przestępcy młodocianemu, sąd obowiązany jest kierować się przede wszystkim tym, aby skazanego wychować, nauczyć zawodu i wdrożyć do przestrzegania porządku.

W odniesieniu więc do tej kategorii przestępców czynnikiem wiodącym stają się warunki i właściwości osobiste sprawcy. Oczywiście jest, że i w odniesieniu do tych sprawców przy wymiarze kary należy brać pod uwagę stopień społecznego niebezpieczeństwa oraz wzgląd na społeczne oddziaływanie kary, ale gdy wszystkie dyrektywy wymiaru kary (ogólne i szczególne) prowadzą do rozbieżnych niejako rozwiązań, to pierwszeństwo należy dać karze, która pozwoli skazanego wychować, nauczyć zawodu i wdrożyć do przestrzegania porządku prawnego. Tak rozumianej dyrektywy w art. 51 k.k. nie należy pojmować jako dyrektywy pobłażliwego podejścia do przestępców młodocianych. Przykładowo wskazać trzeba, że gdy sprawca taki wykazuje wysoki stopień demoralizacji, co może ujawnić się w jego życiu

przed popełnieniem przestępstwa, a także — po jego popełnieniu — względnie może znaleźć wyraz w sposobie dokonania przestępstwa, to wówczas konieczne będzie długotrwałe wychowawcze oddziaływanie na niego w toku wykonywania kary pozbawienia wolności. W niektórych wypadkach także i wzgląd na społeczne oddziaływanie kary, wiążącej się ze szczególnie wysokim stopniem społecznego niebezpieczeństwa danego przestępstwa względnie — szczególnym nasileniem danej kategorii przestępstw, może przemawiać za potrzebą wymierzenia surowej kary pozbawienia wolności (Siedmiu sędziów 23 I 1973 r. — V KRN 342/72).

Art. 120 § 14. Przyjęcie „publiczności” działania zależne jest od szeregu konkretnych okoliczności, które mogą różnić się między sobą w poszczególnych sprawach.

O ile oczywistym jest, że pojęcia publiczności działania nie można utożsamiać z samym tylko działaniem „w miejscu publicznym” (choć na ogół pojęcia te występują łącznie), gdyż w szczególnych okolicznościach miejsca te mogą być pozbawione publiczności (w sensie nieokreślonej liczby ludzi), np. leżący na uboczu cmentarz w porze nocnej, a nawet ulica czy plac w niezabudowanym miejscu w małej miejscowości, nocą itp., o tyle oczywistym jest także, że przeciwstawieniem pojęcia „publiczny” jest pojęcie „prywatny”. Przez przeciwstawienie można by więc powiedzieć, że wydarzenie jakiegoś nie ma charakteru „publicznego” o ile ma charakter prywatny. Chodzi tu np. o wydarzenie w zamkniętym kręgu rodzinnym czy towarzyskim. I tu jednak trzeba się zastrzec, że powszechnie przyjmowano jako kryterium różniące „publiczność” działania od braku tej publiczności — uczestnictwo bliżej nieokreślonej liczby osób, nie mogących być indywidualnie oznaczonymi — nie może być traktowane statycznie, sztywno. Gdyby bowiem chodziło o jakieś działanie podjęte już nie w zamkniętym kręgu towarzyskim czy rodzinnym, ale np. na jakimś kongresie czy zjeździe, nawet gdyby obecność indywidualnie określonych uczestników dała się ściśle ustalić np. za pomocą listy obecności, to absurdem byłoby wręcz mówić w takim wypadku o braku publiczności działania. Oprócz znacznej ilości uczestników decydująca jest tu bowiem nadto różnorodność reprezentowanych środowisk i możliwy rozgłos wydarzenia, jakie wobec tych osób miało miejsce (16 XI 1972 r. — I KR 274/72).

Art. 136. W odróżnieniu od dyspozycji art. 215 k.k. z 1932 r., która obejmowała zarówno sprowadzenie niebezpieczeństwa katastrofy jak i samej katastrofy, kodeks karny nadał im postać odrębnych ustawowych stanów faktycznych, dopuszczając nadto w każdym z nich wariant, w którym sprawca działa nieumyślnie. Jest rzeczą oczywistą, że każde sprowadzenie katastrofy musi być choćby przez ułamek sekundy poprzedzone sprowadzeniem bezpośredniego niebezpieczeństwa jej nastąpienia, a tym samym nie ma podstaw do stosowania kwalifikacji kumulatywnej niezależnie od tego, czy w obu fazach występuje pod względem podmiotowym taka sama postać winy sprawcy (umyślność bądź nieumyślność). Przyjęcie umyślności sprowadzenia katastrofy logicznie nie dałoby się pogodzić z umyślnością sprowadzenia niebezpieczeństwa jej nastąpienia, natomiast przy nieumyślności sprowadzenia katastrofy rozstrzygające znaczenie ma stosunek psychiczny sprawcy do tego właśnie skutku, przewidując go lekkomyślnie przypuszcza, że go uniknie lub w ogóle go nie przewiduje, choć może i powinien przewidywać (2 VIII 1972 r. — II KR 83/72).

Art. 141. W sprawach o przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu oraz bezpieczeństwu w ruchu lądowym, wodnym i powietrznym działanie przepisu art. 13 k.k. zostało zawieszono wobec zasady wyrażonej w art. 141 k.k. stanowiącej — dla tej grupy przestępców o wyjątkowej szkodliwości społecznej — *lex specialis* (8 XII 1972 r. — III KR 222/72).

Art. 148 § 2. Samo ustalenie istnienia po stronie oskarżonego motywu, tj. przeżycia o charakterze intelektualnym, a więc okoliczności, która wyjaśnia dlaczego oskarżony dopuścił się przestępstwa, oraz pobudki działania stanowiącej uczucie, na podstawie którego to dążenie powstało, przy równoczesnym braku możliwości wykazania, aby emocja ograniczała w sposób znaczny działalność psychiczną oskarżonego, nie stwarza jeszcze podstawy do uznania, że oskarżony działał pod wpływem silnego wzburzenia usprawiedliwionego okolicznościami sprawy w rozumieniu art. 148 § 2 k.k. (29 XI 1972 r. — III KR 216/72).

Art. 158. Przepis art. 158 § 2 k.k. dotyczy przestępstwa kwalifikowanego, zagrożonego surowszą sankcją ze względu na następstwa udziału w bójce lub pobiciu człowieka.

Dla zakwalifikowania czynu sprawcy z tego przepisu nie jest konieczne, by sprawca obejmował także swoim zamiarem, choćby w postaci przewidywania i godzenia się na wymienione tam skutki (gdyby tak było, sprawca taki odpowiadałaby za cięższe przestępstwo umyślne, np. z art. 155 k.k.), lecz tylko ustalenie umyślnego udziału w bójce czy pobiciu oraz co najmniej możliwości przewidywania ze strony sprawcy nastąpienia tychże skutków (art. 8 k.k.). Ustawa przewiduje bowiem, że za spowodowany wynik bójki lub pobicia odpowiadają wszyscy jej uczestnicy (o ile tylko mieli co najmniej możliwość przewidzenia skutków), gdyż każdy z nich obracał się w sferze zabronionej i niebezpiecznej dla życia i zdrowia innych osób, zaś spowodowany skutek stanowi sumę działań każdego z uczestników.

Dla przyjęcia udziału w pobiciu nie jest konieczne, by sprawca zadał jakieś konkretne ciosy, lecz wystarczy niekiedy czy to „zagrzewanie” do walki, czy nawet przyjęcie takiej, solidarnej z napastnikami postawy, że wskazuje ona na potencjalną gotowość zadania takich ciosów, gdy tylko nadarzy się okazja lub zajdzie potrzeba (30 VIII 1972 r. — I KR 127/72).

Art. 179. Okoliczność, że zawarte w wypowiedzi zniesławienie nie stanowi przestępstwa ze względu na istnienie warunków przewidzianych w art. 179 § 1 lub 2 k.k., nie wyłącza odpowiedzialności sprawcy za zniewagę ze względu na formę podniesienia lub rozgłaszania zarzutu (art. 179 § 3 k.k.). W takich więc wypadkach warunkiem ścigania za zniewagę jest przekroczenie przez sprawcę formy podniesienia lub rozgłoszenia zarzutu, sąd zaś obowiązany jest przez stosowne przeprowadzenie dowodów wyjaśnić w tym zakresie okoliczności sprawy i ocenić je ze szczególną wnikliwością, pamiętając jednocześnie, że działanie znieważające inną osobę musi być umyślne, że więc intencją (zamiarem) sprawcy jest dotknięcie godności osobistej tej osoby (art. 7 § 1 k.k.).

Ponadto sąd powinien zbadać i rozważyć kwestie związane ze stopniem niebezpieczeństwa społecznego czynu i ocenić, czy stopień ten jest wystarczający do uznania czynu za przestępstwo (art. 26 § 1 k.k.) lub czy uzasadnia niecelowość orzekania kary (art. 27 k.k.), wreszcie czy nie zachodzą okoliczności uzasadniające odstąpienie od wymierzenia kary (np. art. 181 § 2 k.k.), a wszystko to w związku z zadaniami wynikającymi m. in. z przepisów art. 3 § 1, 4 § 1 i 357 k.p.k. (7 III 1972 r. — V KRN 37/72).

Art. 200. Dysponowanie przez funkcjonariuszy publicznych, zarządzających mieniem społecznym, funduszami przedsiębiorstwa na zakup wartościowych prezentów dla innych osób w związku z pełnieniem przez nie funkcji publicznych oraz wręczenie im tych prezentów choćby celem zjednania przychylności tych osób dla działalności przedsiębiorstwa, stanowi jedno przestępstwo z art. 200 § 1 i 241 k.k. w zbiegu kumulatywnym (24 I 1973 r. — VI KZP 62/72).

Art. 212. Przepięstwo art. 212 § 1 k.k. może polegać nie tylko na zniszczeniu lub uszkodzeniu mienia społecznego albo cudzego, ale również na uczynieniu go niezdatnym do użytku, stąd wartość mienia może być niższa od szkody zrzędzonej tym przestępiem. Szkada więc ma zasadnicze znaczenie, od jej bowiem wysokości zależy czy określone we wspomnianym przepisie działanie lub zaniechanie stanowi występek, czy też wykroczenie określone w art. 124 § 1 k.w. Wykroczenie to zachodzi wtedy, jeżeli szkoda nie przekracza 500 zł (19 X 1972 r. — VI KZP 41/72).

Kodeks wykroczeń

Art. 121. Wyludzenie przejazdu prywatną taksówką stanowi wykroczenie z art. 121 § 2 k.w. bez względu na wysokość wyrzędzonej tym czynem szkody (24 I 1972 r. — VI KZP 69/72).

Kodeks postępowania karnego

Art. 6. Nie stanowi wyjścia poza ramy oskarżenia dokonane przez sąd w wyniku przewodu sądowego ustalenie pewnych okoliczności faktycznych tego samego zdarzenia odmiennie niż to przyjął akt oskarżenia, a w szczególności ustalenie większej lub mniejszej ilości przedmiotów skradzionych (17 XI 1972 r. — II KR 162/72).

Art. 24. Jeżeli osoby odpowiadające we wspólnym postępowaniu (art. 24 § 1 i 2 k.p.k.) oskarżone są o przestępiem podlegające właściwości rzeczowej sądu wojewódzkiego, a ponadto — o kilka przestępstw podlegających właściwości rzeczowej sądu powiatowego i popełnionych w okręgach różnych sądów wojewódzkich, to właściwym do rozpoznania sprawy jest ten sąd wojewódzki, w którego okręgu popełniono przestępiem uzasadniające właściwość sądu wyższego rzędu (art. 23 § 2 k.p.k.), a nie ten sąd wojewódzki, w którym najpierw wszczęto postępowanie (17 XI 1972 r. — I KO 73/72).

Art. 42. Osoba upośledzona umyślowo w stopniu debilizmu, jeżeli nie została ubezłasnowolniona, może złożyć skuteczny wniosek o ściganie sprawców zgwałcenia (5 I 1973 r. — III KR 192/72).

Art. 176. Ustalenie, czy afekt sięgający granic wskazanych w art. 148 § 2 k.k. powstał w wyniku szczególnej sytuacji motywacyjnej, i to takiej, która „usprawiedliwia” jego powstanie (a przez to w jakimś stopniu „usprawiedliwia” działanie sprawcy) następuje na gruncie obowiązujących zasad moralnych, nie wymaga więc wiadomości specjalnych, a zatem prowadzenie dowodu z biegłych w przedmiocie tej okoliczności nie znajduje uzasadnienia w treści art. 176 § 1 k.p.k. (30 X 1972 r. — II KR 154/72).

Art. 344. Sąd uprawniony jest do zwrotu sprawy w celu uzupełnienia postępowania przygotowawczego, gdy jest widoczne, że od wyników uzupełniającego postępowania dowodowego zależeć może charakter i rozmiar odpowiedzialności osób objętych dotychczasowym aktem oskarżenia (8 XII 1972 r. — III KZ 200/72).

Art. 346. Przepis art. 60 k.k. jako norma części ogólnej k.k. tworząca szczególnie obostrzenie kary, wymaga procesowego uprzedzenia oskarżonego, jeżeli w akcie oskarżenia przepis ten nie został powołany, a sąd dojdzie do wniosku, że należy skazać w warunkach recydywy (26 IX 1972 r. — V KRN 384/72).

Art. 360. Sąd, skazując za umyślny występek o charakterze chuligańskim, powinien nie tylko w opisie czynu przypisanego oskarżonemu wyraźnie stwierdzić,

że przypisany oskarżonemu umyślny występku ma charakter chuligański, lecz również wskazać, że do występuku tego zastosował przepis art. 59 § 1 k.k., nakazujący sądowi ze względu na charakter występuku stosować określone w tym przepisie zastrzeżenie dolnej granicy kary. Wskazanie tego przepisu ma poza tym poważne znaczenie dla wykonania wymierzonej kary, a w szczególności kary pozbawienia wolności i dlatego wskazanie tego przepisu, jako zastosowanego przez sąd należy uznać za konieczne w świetle art. 360 § 1 pkt 6 k.p.k. (9 X 1972 r. — I KR 179/72).

Art. 408. Wyrażony w art. 408 k.p.k. zakaz reformationis in peius nie odnosi się do obowiązków wymienionych w art. 75 § 2 i 3 k.k. (Siedmiu sędziów 18 I 1973 r. — VI KZP 29/72).

Art. 477. Powód cywilny ma prawo domagać się wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem sądu karnego jedynie w części dotyczącej rozstrzygnięcia o roszczeniach cywilnych. W tym wypadku jednak rozstrzygnięcie wniosku o wznowienie należy do sądu właściwego do orzekania w sprawach cywilnych (art. 477 k.p.k. 22 XII 1972 r. — II KZ 156/72).

Opracował
Stefan Kalinowski